

верхній шар і щільну підшову для насіння. Перед посівом поле приотковують гладкими котками.

Сіяти озимий ріпак треба в першій декаді вересня суцільним способом з міжряддям 15 см, нормою висіву насіння 2 млн/га. Весною, при поновленні вегетації виконують підживлення азотними добривами з розрахунку N_{80} сівалкою СЗ-3,6 впоперек рядків.

За період вегетації проводять 1-2 поливи нормою 450-500 m^3 /га при зниженні вологості ґрунту в активному шарі до 70-75% НВ.

Для боротьби з шкідниками озимого ріпаку в період бутонізації-цвітіння посіви обробляють інсектицидами.

Збирання врожаю насіння виконують роздільним способом. Косіння рослин в валки розпочинають в фазі жовто-зеленої стиглості, коли в нижніх стручках центральної китиці рослини насіння набуває властивого для сорту кольору, а вологість його знизиться до 30-35 %. Підбирання валків виконують зерновими комбайнами по мірі підсихання маси, при вологості насіння 10-12 %.

Запропонована технологія вирощування насіння озимого ріпаку дозволяє одержати до 1000 кг/га харчової рослинної олії.

Рівень рентабельності виробництва насіння озимого ріпаку при даній технології високий.

Надбання енергії з врожаєм в 2,2 рази перевищує сумарні витрати енергії використаної на його виробництво.

НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ РІЗНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА ПРИ ЗРОШЕННІ В ОСНОВНИХ І ПРОМІЖНИХ ПОСІВАХ

В.О.УШКАРЕНКО – д.с.-г.н., професор, академік УААН

П.Н.ЛАЗЕР – к.с.-г.н., доцент

М.В.МИНКІН – к.с.-г.н., доцент

О.А.КОШЕВОЙ – здобувач, Херсонський ДАУ

В умовах півдня України лімітуючим фактором одержання великих урожаїв соняшника є волога. Як показують багаторічні спостереження, запаси продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту весною перед сівбою соняшника в зоні сухого степу не перевищують 120мм, а в Приморській зоні вони складають не менше 100 мм.

Соняшник, як відомо, культура, яка дуже чутлива до наявності вологі у ґрунті, особливо в період наливу насіння. Через цю причину врожайність насіння соняшника без зрошення в господарствах південних областей України коливається від 7 до 15 ц/га. При зрошенні врожайність соняшника збільшується в декілька разів і досягає в основних посівах 35-40 ц/га, а в післяякісних до 25 ц/га.

Особливо рентабельним є вирощування скоростиглих гібридів соняшника (з тривалістю вегетаційного періоду 80-90 днів) в ранніх післяукісних посівах після збирання озимих на зелений корм і пізніх поукісних після ярих кормових культур.

В польових дослідях в 1996-1997 роках вивчалися різні гібриди соняшника, які занесені в державний реєстр сортів рослин України, а також ті, які є перспективними, або знаходяться в держкомісії на сортовипробуванні.

Досліди показали, що серед гібридів скоростиглої групи як в основному, так і в післяукісному посіву виділилися гібрид Світоч. По зрівнянню із стандартом (Харківський-49) урожайність його в основних посівах була вищою в середньому за два роки на 3,0 ц/га, а в післяукісних посівах на 2,6 ц/га.

Продуктивність гібридів ранньостиглої групи декілька вища, ніж скоростиглої. Новий гібрид Дунай в порівнянні з Одеським 122 мав однакову врожайність. Аналогічна закономірність відмічена також і в поукісних посівах.

Найбільш широко в досліді були представлені гібриди середньоранньої групи стиглості. За стандарт в цій групі був прийнятий гібрид Одеський 123. Його врожайність складала в основному посіві в середньому за два роки 33,0 ц/га, а в післяукісному на 9,7 ц/га менше.

Суттєво підвищували врожайність стандарту в основному посіві гібриди НСХ-422 та НСХ-440. Збільшення врожаю відповідно складало 4,2 та 5,9 ц/га.

В післяукісних посівах врожайність у більшості гібридів була близькою до урожайності стандарту.

Серед гібридів середньостиглої групи за умовний стандарт вибрали вітчизняний гібрид Одеський 128. Його врожайність в основному посіві складала 27,4 ц/га, а в післяукісному – 20,5 ц/га.

Гібриди Дніпро та Хортиця при основних посівах перевищили стандарт в середньому за два роки на 9,7-6,0ц/га, а в післяукісних формували врожай менший, ніж у стандарту на 2,6-3,3ц/га.

Таким чином, найбільш продуктивними гібридами соняшника при вирощуванні його в основних посівах є НСХ-422, НСХ-440, Хортиця, Дніпро. Максимальну врожайність в досліді забезпечив середньостиглий гібрид НСХ-440 – 36,9 ц/га.

В післяукісних посівах продуктивність гібридів соняшника знижувалась на 3,0-14,6 ц/га. Причому для гібридів скоростиглої групи це зниження було менш значним. Найбільшу врожайність в післяукісних посівах забезпечив гібрид Світоч. Його врожайність в досліді в середньому за два роки складала 25,7 ц/га.